

Joanna Pawlak, Dariusz Paszko, Wioletta Wróblewska

Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

ZASTĄPIENIE PODATKU ROLNEGO PODATKIEM DOCHODOWYM OD DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ W OPINII ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH

*THE OPINION OF INDIVIDUAL FARMERS ON THE REPLACEMENT
OF AGRICULTURAL TAX WITH INCOME TAX FROM AGRICULTURAL
ACTIVITIES*

Słowa kluczowe: podatek dochodowy, podatek rolny, gospodarstwo rolne

Key words: income tax, agricultural tax, farm

JEL codes: K34, Q12

Abstrakt. Przedstawiono opinie rolników indywidualnych na temat ewentualnych zmian w rolniczym systemie podatkowym w Polsce w kontekście wprowadzania podatku dochodowego w rolnictwie. Prawie 40% badanych pozytywnie oceniło powyższą propozycję zmiany, chociaż pod pewnymi warunkami, a 31% twierdziło, że będzie to posunięcie niekorzystne dla rolników. Obawiali się oni głównie skomplikowanych rozliczeń i kar za nieprawidłowości w rozliczeniach oraz częstych kontroli organów podatkowych. Jednak odpowiednio 45 i 30% ankietowanych przewidywało, że zmiana może przyczynić się do zwiększenia inwestycji i ogólnego rozwoju gospodarstw indywidualnych.

Wstęp

Rolnictwo jest jedynym działem gospodarki narodowej w Polsce, w którym zamiast podatku dochodowego na ogólnie obowiązujących zasadach, podatnicy płacą inny podatek – rolny [Malewska 2014]. Opodatkowane są nim osoby fizyczne, prawne i jednostki bez osobowości prawnej, będące właścicielami lub samoistnymi posiadaczami gruntów sklasyfikowanych w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne (UR). Dla gospodarstw rolnych podstawę opodatkowania stanowi liczba hektarów przeliczeniowych ustalona na podstawie powierzchni, rodzajów, klas UR i ich przynależności do okręgów podatkowych. Stawka podatku jest rokrocznie ustalana dla 1 ha gruntów przeliczeniowych, jako równowartość pieniężna 2,5 q żyta. Do wyliczeń brana jest średnia cena skupu żyta z 11 kwartałów. Zatem wysokość podatku, stanowiącego główne obciążenie fiskalne rolników w Polsce nie jest uzależniona ani od rodzaju lub wartości produkcji, wartości przychodu lub dochodu z gospodarstwa, ani też od wartości kosztów [Gotowska i in. 2012, Bieluk 2015]. Nie ma znaczenia, czy w gospodarstwie prowadzona jest produkcja i grunty są wykorzystywane rolniczo, czy odłogowane [Bieluk 2015]. Oprócz tego, konstrukcja podatku nie ogranicza wpływu renty różniczkowej I na wyniki ekonomiczne gospodarstw [Podstawka 2005]. Opodatkowanie rolnictwa w aktualnej formie nie zachęca właścicieli gospodarstw do intensyfikacji produkcji, a tym samym nie realizuje funkcji stymulującej [Wasilewski, Ganc 2012]. Budzi też poważne zastrzeżenia w kontekście tzw. sprawiedliwości społecznej [Chlebicka, Lewandowski-Lepak 2012], stanowi poważne odstępstwo od zasady powszechności opodatkowania dochodów oraz pociąga za sobą zmniejszenie dochodów budżetowych [Chmielewska 2009, Wasilewski, Ganc 2012]. Zatem aktualny system podatkowy polskiego rolnictwa jest mało efektywny zarówno dla państwa, jak i samego rolnictwa. Dlatego ekonomiści uznali, że dobrym rozwiązaniem jest zastąpienie podatku rolnego podatkiem dochodowym. Należy jednak podkreślić, że przy ewentualnych zmianach konieczne

byłoby zastosowanie takich instrumentów, które uwzględniałyby specyfikę działalności rolniczej i rodzinny charakter gospodarstw [Wasilewski, Gruzziel 2008], ujednoliciłyby przepisy prawa podatkowego oraz pozwoliły rolnikom na dostosowanie się do nowych zasad [Kubot, Czubak 2016, Pawlak i in. 2015].

Celem badań było poznanie opinii rolników indywidualnych na temat potencjalnych zmian w rolniczym systemie podatkowym w Polsce w kontekście wprowadzania podatku dochodowego w rolnictwie. Zwrócono uwagę na oczekiwane pozytywne efekty oraz obawy rolników po wprowadzeniu tych zmian.

Material i metodyka badań

Źródłem danych wykorzystanych do realizacji celu artykułu były dane pierwotne, pozyskane za pomocą wywiadu bezpośredniego, przeprowadzanego z właścicielami indywidualnych gospodarstw rolnych z województwa lubelskiego. Badania wykonano w 126 gospodarstwach z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety. Dobór obiektów był celowy, uwzględniono ich właścicieli na udział w badaniach, uzyskiwany dochód i stosowane zasady rozliczenia się z podatku VAT. Założono, że wszystkie gospodarstwa powinny wygospodarowywać dochód¹ oraz że przynajmniej 50% z nich ma rozliczać się z podatku VAT na zasadach ogólnych². Zgodnie z tym badaną populację podzielono według wartości uzyskiwanego dochodu oraz stosowanego systemu rozliczania się z podatku VAT. Dla pogłębienia analiz przyjęto dodatkowe kryteria: wiek³, powierzchnię UR i typ rolniczy gospodarstwa według PL FADN⁴ – wyróżniono: TF1 – „uprawy polowe”, TF2 – „uprawy ogrodnicze”, TF3 – „uprawy trwałe”, TF6 – „mieszane – różne uprawy”, TF8 – „mieszane – różne uprawy i zwierzęta”. Z uwagi na mały odsetek gospodarstw typu TF2 (8%) połączono je z gospodarstwami typu TF6.

Wyniki badań

Opinie ankietowanych odnośnie zastąpienia podatku rolnego podatkiem dochodowym były zróżnicowane. Prawie 40% badanych oceniło powyższą propozycję pozytywnie, ale 10% z nich – pod warunkiem wprowadzenia zasad rozliczania się z podatku jak dla osób prowadzących działalność pozarolniczą. Natomiast 27,8% badanych uznało, że wprowadzenie podatku dochodowego powinno dotyczyć tylko dużych gospodarstw (których powierzchnia UR wynosi, co najmniej 20 ha), natomiast 31% twierdziło, że zmiana zasad opodatkowania będzie niekorzystna dla polskich rolników.

Najbardziej oczekiwanymi pozytywnymi efektami objęcia działalności rolniczej podatkiem dochodowym dla badanych rolników było zwiększenie inwestycji w gospodarstwach (45,2%) oraz powstawanie zobowiązań podatkowych tylko przy faktycznie osiągniętych dochodach (42,1%) (tab. 1). Pierwszą odpowiedź podzielali głównie rolnicy mający gospodarstwa o powierzchni od 10 do 20 ha UR (64,9%) i osiągający dochody na poziomie 40-80 tys. zł rocznie (58,1%). Poza tym takiego zdania było dokładnie 50% reprezentujących gospodarstwa o typie „uprawy trwałe” – TF3. W innych zbiorowościach, biorąc pod uwagę wszystkie kryteria podziałowe badanej grupy, takiego zdania było około 40-45% ankietowanych. Tylko wśród osób reprezentujących gospodarstwa o najmniejszej powierzchni UR wypowiedziało się w ten sposób niecałe 30%. Ponadto, jak wynika z badań, istnieje statystycznie istotna korelacja pomiędzy powierzchnią UR a odniesieniem ankietowanych do skutków wprowadzenia podatku

¹ Wysokość dochodu była deklarowana przez rolników. W ankiecie proszono o podanie średniej (przynajmniej z trzech lat) wartości uzyskiwanego w gospodarstwie dochodu rolniczego (bez wliczania dopłat bezpośrednich).

² Założono, że około połowa ankietowanych powinna być świadoma zasad rozliczania się z jednego z podatków.

³ Wyróżniono osoby w wieku do 40 lat i powyżej 40 lat. Rolników w wieku do 40 lat nazwano „młodymi rolnikami”, ich wiek pokrywa się z tzw. „wiekiem mobilnym” – terminem stosowanym przez GUS. Wiek mobilny – przedział wiekowy 18-44 lat, zawierający się w wieku produkcyjnym, obejmujący osoby, które są zdolne do zmiany miejsca pracy, stanowiska lub ewentualnego przekwalifikowania.

⁴ Przyjęto zasady Wspólnotowej Typologii Gospodarstw Rolnych (WTGR).

dochodowo od działalności rolniczej i związanego w tym zwiększenia poziomu inwestycji w gospodarstwach. Powstawanie zobowiązań podatkowych tylko w momencie uzyskiwanego dochodu za pozytywny efekt uważało znacznie więcej osób powyżej 40. roku życia (52,9%), deklarujących uzyskiwanie dochodów na poziomie 15-40 oraz powyżej 80 tys. zł (odpowiednio 52,4 i 48,1%), z gospodarstw o typie „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” (53,8%) niż reprezentujących pozostałe grupy ankietowanych. Najbardziej sceptycznie do powyższego twierdzenia podchodzili młodzi rolnicy (29,3%), deklarujący dochody na poziomie do 15 tys. zł (32,3%) i o typie rolniczym „uprawy trwałe” (25%).

Poza tym z badań wynika, że istnieje statystycznie istotna dodatnia korelacja pomiędzy wiekiem ankietowanych a ich odpowiedziami, co do zamiany zasad opodatkowania gospodarstw indywidualnych w Polsce i ewentualnych zmian w płatności podatku. Osoby w wieku powyżej 40 lat znacznie częściej wiązały wprowadzenie podatku dochodowego do rolnictwa z powyższym efektem. Z kolei według 31% badanych, zmiana w rolniczym systemie podatkowym mogłaby przyczynić się do ogólnego rozwoju i powiększania się gospodarstw. Zbliżona liczba ankietowanych (28,6%) wskazała na kwestię ukrócenia dyskusji na temat szczególnego traktowania rolników w zakresie opodatkowania oraz na zwiększenie legalnego zatrudniania pracowników w gospodarstwach, co jak twierdzili rolnicy ma związek z możliwością zaliczania wynagrodzeń do kosztów produkcji. Największy odsetek odpowiedzi, że objęcie działalności rolniczej podatkiem dochodowym przyczyni się do rozwoju i powiększania gospodarstw, dotyczył rolników prowadzących gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha (44%) oraz do 5 ha (40%), deklarujących osiągnięte dochody na poziomie 15-40 tys. zł (37,8%) oraz osób w wieku powyżej 40 lat (36,8%). Co ciekawe, najmniejszy odsetek popierających powyższe stwierdzenie było wśród właścicieli gospodarstw z najwyższym deklarowanym dochodem (14,8%) oraz o powierzchni powyżej 20 ha (20,5%).

Opinie o zakończeniu dyskusji na temat nierównego traktowania rolnictwa w kwestiach podatkowych popierało najwięcej rolników posiadających gospodarstwa o najmniejszej powierzchni (40%), typach rolniczych TF2 i 6 (38,7%) oraz osiągających dochody na poziomie 15-40 tys. zł (37,8%). Natomiast zwiększenia poziomu legalnego zatrudnienia pracowników do prac w gospodarstwach po opodatkowaniu działalności rolniczej podatkiem dochodowym spodziewało się więcej (o ok. 30 p.p.) czynnych podatników VAT, osiągających najwyższe dochody, posiadających największą powierzchnię UR i o typie rolniczym „uprawy trwałe” niż rolników ryczałtowych, osiągających najniższe dochody i posiadających najmniejszy areal UR i o typie rolniczym „uprawy polowe”. Zauważono, że taką odpowiedź akceptowało najmniej osób z grupy osiągających najniższe dochody (niecałe 13%). Ponadto 27% ankietowanych osób twierdziło, że zmiana zasad opodatkowania gospodarstw rolniczych może wpłynąć na obniżenie dotychczasowych obciążeń podatkowych. Według 21,4% badanych, takie posunięcie wpłynęłoby na ogólny rozwój sektora rolniczego. Najmniej, bo tylko 12,7% badanych osób uważało, że ta zmiana wpłynie na ograniczenie szarej strefy w obrocie produktami rolniczymi i środkami produkcyjnymi dla rolnictwa. Przy poziomie istotności $\alpha < 0,05$ wykazano statystycznie ujemną zależność pomiędzy wiekiem respondentów a ich odpowiedziami, co do zamiany podatku rolnego podatkiem dochodowym i związanym z tym ograniczeniem szarej strefy w handlu.

Wśród największych obaw związanych z zastąpieniem podatku rolnego podatkiem dochodowym ankietowani wymieniali skomplikowane rozliczenia z tytułu podatku i związaną z tym konieczność aktualizacji wiedzy (59,5%), nanoszenie kar za nieprawidłowości w rozliczeniach podatkowych (58,7%) oraz częste kontrole organów podatkowych (54,8%). Nie zauważono znaczących różnic w wypowiedzi ankietowanych dotyczącej skomplikowania rozliczeń z tytułu podatku po wprowadzaniu zmiany w zależności od wieku, przyjętego systemu rozliczania się z podatku VAT i powierzchni UR. Natomiast jeśli chodzi o dochód oraz typ rolniczy gospodarstwa, taką opinię wyrażało najwięcej rolników z gospodarstw o typie rolniczym „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” (69,2%) i deklarujących osiągnięte dochody na poziomie 15-40 tys. zł (67,6%). Największe obawy o nanoszenie kar za nieprawidłowości w rozliczeniach

Tabela 1. Oczekiwane efekty zastąpienia podatku rolnego podatkiem dochodowym od działalności rolniczej w opiniach ankietowanych rolników
 Table 1. The expected effects of replacing the agricultural tax with income tax from agricultural activities in the opinion of the respondents

Wyszczególnienie/Specification	Odsetek wskazań/Percentage of respondents [%]															
	ogółem/ total		podatnik VAT/ taxpayer VAT		wiek/age		deklarowany dochód/ declared income		typ rolniczy/ agricultural type			powierzchnia UR/ agricultural area				
	tak/yes	nie/no	< 40	> 40	< 15	15-40	40-80	> 80	TF1	TF3	TF2+6	TF8	< 5	5-10	10-20	> 20
Zwiększenie inwestycji/Increased investment in farms	45,2	43,3	41,8	42,6	38,7	40,5	58,1	44,4	46,3	50,0	45,2	38,5	28,0	36,0	64,9	43,6
Powstanie zobowiązania podatkowego przy osiągniętych dochodach/The emergence of tax liabilities upon generating income	42,1	38,8	40,3	52,9	32,3	51,4	35,5	48,1	46,3	25,0	41,9	53,8	36,0	44,0	40,5	46,2
Powiększanie i rozwój gospodarstw/Development and increasing the area of farms	31,0	23,9	34,3	36,8	32,3	37,8	35,5	14,8	34,1	28,6	25,8	34,6	40,0	44,0	27,0	20,5
Koniec dyskusji na temat szczególnego traktowania rolnictwa w kwestiach podatkowych/End of discussions on the special treatment of agriculture in tax matters	28,6	17,9	35,8	32,4	32,3	37,8	12,9	29,6	22,0	25,0	38,7	30,8	40,0	32,0	24,3	23,1
Zwiększenie legalnego zatrudnienia pracowników/Increasing the legal employment of workers	28,6	44,1	14,9	25,0	12,9	21,6	38,7	44,4	14,6	42,6	25,8	38,5	16,0	24,0	27,0	41,0
Obniżenie obciążeń podatkowych/Reduction in current tax burden	27,0	25,4	28,4	23,5	35,5	37,8	19,4	11,1	26,8	25,0	9,7	50,0	28,0	36,0	27,0	20,5
Zwiększenie stosowania środków produkcji/Increase the use of the means of production	23,8	14,9	29,9	27,9	16,1	21,6	25,8	33,3	19,5	14,3	35,5	26,9	20,0	36,0	24,3	17,9
Możliwość prowadzenia analiz na potrzeby zarządzania gospodarstwem/The possibility of conducting analyses for the needs of farm management	22,2	23,7	20,9	23,5	32,3	24,3	19,4	11,1	29,3	17,9	12,9	26,9	28,0	28,0	16,2	20,5
Ogólny rozwój sektora/Will be the overall development of the agricultural sector	21,4	11,9	28,4	23,5	16,1	21,6	22,6	25,9	21,4	3,6	35,5	26,9	20,0	32,0	21,6	15,4
Ograniczenie szarej strefy w handlu/Reducing the informal trade	12,7	9,0	14,9	4,4	22,6	5,4	19,4	3,7	4,9	17,9	19,4	11,5	12,0	20,0	18,9	2,6

Źródło: badania własne
 Source: own study

Tabela 2. Obawy rolników przed wprowadzeniem podatku dochodowego w rolnictwie
 Table 2. The concerns of farmers over the introduction of income tax in agriculture

Wyszczególnienie/Specification	Odsetek wskazań/Percentage of respondents [%]															
	ogółem/ total	podatnik VAT taxpayer VAT		wiek/age		deklarowany dochód/ declared income			typ rolniczy/ agricultural type			powierzchnia UR/ agricultural area				
		tak/yes	nie/no	< 40	> 40	< 15	15-40	40-80	> 80	TF1	TF2+6	TF8	< 5	5-10	10-20	> 20
Skomplikowane rozliczenia z tytułu podatku/Complicated tax settlements	59,5	57,6	61,2	60,3	58,8	54,8	67,6	59,3	58,5	50,0	61,3	69,2	60,0	60,0	62,2	56,4
Kary za nieprawidłowości w rozliczeniach podatkowych/ Penalty for bad tax settled	58,7	66,1	52,2	56,9	60,3	45,2	59,5	74,2	56,1	53,6	67,7	57,7	36,0	68,0	62,2	64,1
Częste kontrole instytucji podatkowych/Frequent inspections of tax institutions	54,8	52,5	56,7	63,8	47,1	58,1	51,4	58,1	48,8	64,3	48,4	61,5	44,0	52,0	67,6	51,3
Brak możliwości wyboru sposobu rozliczania się z podatku/The absence of choice in the settlement of tax obligation	38,1	33,9	41,8	37,9	38,2	38,7	40,5	35,5	29,3	57,1	35,5	34,6	52,0	36,0	40,5	28,2
Podwyższenie dotychczasowych obciążeń podatkowych/Increase in current tax burden	37,3	32,2	41,8	32,8	41,2	38,7	32,4	35,5	44,4	42,9	45,2	23,1	52,0	20,0	37,8	38,5
Opodatkowanie dopłat bezpośrednich i inne/Taxation of direct subsidies and other funding.	33,3	39,0	28,4	34,5	32,4	41,9	29,7	35,5	29,3	39,3	19,4	50,0	32,0	32,0	37,8	30,8
Ograniczenie rozwoju gospodarstw/Limiting the development of farms	25,4	27,1	23,9	27,6	23,5	29,0	24,3	12,9	24,4	28,6	35,5	11,5	24,0	20,0	35,1	20,5
Wzrost stawek na ubezpieczenia społeczne/Increase in social security rates	23,0	27,1	19,4	34,5	13,2	19,4	24,3	19,4	12,2	32,1	32,3	19,2	16,0	8,0	35,1	25,6
Brak ulg i zwolnień/Lack of relief and exemptions	22,2	20,3	23,9	20,7	23,5	32,3	21,6	12,9	31,7	7,1	22,6	23,1	24,0	24,0	18,9	23,1
Mniejsze wpływy z tytułu podatków dla urzędów gmin/Less tax revenue for municipal offices	15,1	11,9	16,4	25,9	5,9	25,8	5,4	19,4	9,8	21,4	19,4	11,5	12,0	24,0	18,9	7,7

Źródło: badania własne
 Source: own study

mieli rolnicy osiągający dochody na poziomie 40-80 tys. zł (74,2%), mający gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha (68%), typach rolniczych TF6 + TF2 (67,7) oraz czynni podatnicy VAT (66,1%). Częstych kontroli organów podatkowych po wprowadzeniu zmiany najbardziej obawiali się rolnicy posiadający gospodarstwa o powierzchni 10-20 ha (67,7%), z gospodarstw o typie rolniczym „uprawy trwałe” (64,3%) i „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” (61,5%) oraz młodzi rolnicy (63,8%). Ponadto średnio ponad 38% badanych po zastąpieniu podatku rolnego podatkiem dochodowym obawiało się braku możliwości wyboru sposobu rozliczania się, 37,3% badanych – podwyższenia dotychczasowych zobowiązań podatkowych, a 33,3% – opodatkowania dopłat bezpośrednich i dofinansowań z innych tytułów poprzez wliczenie ich do podstawy opodatkowania. Najmniejszy odsetek ankietowanych był zdania, że zmiana zasad opodatkowania spowoduje zmniejszenie wpływów z tytułu podatków do urzędów gmin (średnio 15,1% ogółu badanych). Ponadto, około 22,2% ankietowanych niepokoiło niewprowadzanie ewentualnych ulg i zwolnień obniżających poziom opodatkowania, jak w przypadku rozliczeń działalności pozarolniczej. Zbliżony odsetek badanych osób (23%) obawiał się zmian w rolniczym systemie ubezpieczeń i związanego z tym wzrostu składek. Szczegółowe informacje na temat obaw rolników indywidualnych z województwa lubelskiego po wprowadzaniu zmian w rolniczym systemie podatkowym przedstawiono w tabeli 2.

Respondenci wypowiedzieli się także na temat umiejętności samodzielnego rozliczania się z podatku dochodowego, gdyby wprowadzono zasady obowiązujące dla działalności pozarolniczej. Z analizy danych wynika, że średnio 4,8% ankietowanych twierdziło, że potrafiłoby rozliczać się, nawet bez przeszkolenia, a 25,4% potrafiłoby, ale raczej po wcześniejszym doszkoleniu. Gotowość samodzielnego rozliczania się z podatku deklarowało więcej czynnych podatników VAT, o dochodach powyżej 15 tys. zł, typie rolniczym „uprawy trwałe”. Poza tym 46% uznało, że raczej zleciłoby to osobom zajmującym się tym zawodowo. Ankietowane osoby twierdziły, że preferują zapłacenie za usługę rachunkową, aby nie być obciążonym dodatkowymi obowiązkami związanymi z rozliczeniami. Pozostali nie wypowiedzieli się na ten temat, twierdząc, że się nad tym nie zastanawiali.

Podsumowanie

Aktualnie obowiązujący w Polsce rolniczy system podatkowy określany jest mianem dyskusyjnego i ułomnego. Wynika to głównie z faktu, że rolnicy zwolnieni są z płacenia podatku dochodowego, a głównym obciążeniem fiskalnym gospodarstw jest podatek rolny. W literaturze przedmiotu wspomniano, że takie rozwiązanie nie zachęca rolników do intensyfikacji produkcji i jakichkolwiek działań modernizacyjnych, a tym samym nie realizuje funkcji stymulującej. Dlatego ekonomiści rolnictwa twierdzą, że dobrym rozwiązaniem jest zastąpienie obecnie obowiązującego podatku rolnego podatkiem dochodowym. Jak wynika z przeprowadzonych badań, prawie 40% ankietowanych rolników z województwa lubelskiego pozytywnie oceniło powyższą propozycję, chociaż część pod pewnymi warunkami, a 31% twierdziło, że to po-sunięcie byłoby niekorzystne dla rolników. Po zmianach rolnicy obawiali się głównie skomplikowanych rozliczeń z tytułu podatku, kar za nieprawidłowości w rozliczeniach i częstych kontroli organów podatkowych. Poza tym około 40% z nich uważało, że ewentualne zmiany wpłyną na podwyższenie aktualnych obciążeń podatkowych gospodarstw rolnych w Polsce. Ankietowani przewidywali jednak, że powyższa zmiana może przyczynić się do zwiększenia inwestycji i ogólnego rozwoju oraz powiększania się gospodarstw. Poza tym, zdaniem wielu osób pozytywnym efektem ewentualnych zmian byłoby powstawanie zobowiązań fiskalnych wyłącznie w sytuacji uzyskania dochodu.

Literatura/Bibliography

- Bieluk Jerzy. 2015. Obciążenia podatkowe gospodarstw rodzinnych w Polsce i w Europie. Propozycje rozwiązań na przykładzie jednostek prowadzących działalność w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej. [W] *Prawne mechanizmy wspierania i ochrony rolnictwa rodzinnego w Polsce i innych państwach UE* (Taxation of family farms in Poland and Europe. Units conducting special agricultural production as examples of suggested solutions [In] Legal mechanisms to support and protect family farming in Poland and other EU countries), ed. P. Litwiniuk, 335-350. Warszawa: FAPA.
- Chlebicka Aleksandra, Radosław Lewandowski-Lepak. 2012. Objęcie dochodów z działalności rolniczej podatkiem dochodowym od osób fizycznych w Polsce (Imposing personal income tax on agricultural activity in Poland). *Roczniki Naukowe SERiA XIV* (3): 38-41.
- Chmielewska Marzena. 2009. Podatek rolny w dochodach budżetowych gmin (The farming tax in Community's budgets revenue). *Zeszyty Naukowe SGGW. Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej* 77: 187-199.
- Gotowska Małgorzata, Jacek Kulawik, Joanna Pawłowska-Tyszko, Marian Podstawka. 2012. *Zmiany systemu podatkowego w rolnictwie* (Changes in the tax system in agriculture). Warszawa: IERiGŻ-PIB.
- Kubot Agnieszka, Wawrzyniec Czubak. 2016. Perspektywa wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie w ocenie rolników (The perspective of implementation the income tax in agriculture in the assessment of farmers). *Journal of Agrobusiness and Rural Development* 2 (40): 335-344, doi: 10.17306/JARD.2016.37.
- Malewska Marzena Agata. 2014. Rolniczy system podatkowy w Polsce i kierunki jego zmian (Agricultural tax system in Poland and directions of the changes). *Współczesna Gospodarka* 5 (1): 77-88.
- Pawlak Joanna, Dariusz Paszko, Grzegorz Karwacki. Postawy rolników indywidualnych wobec wprowadzenia podatku dochodowego w rolnictwie (The attitudes of individual farmers towards the introduction of the income tax in agriculture). *Roczniki Naukowe SERiA XVII* (4): 225-230.
- Podstawka Marian. 2005. Podatek rolny od gruntów – jego ocena i potrzeba zmian (Agricultural land tax. – it's estimation and the need of changes). *Roczniki Naukowe SERiA VII* (4): 347-351.
- Wasilewski Mirosław, Kinga Gruziel. 2008. Podatek dochodowy w indywidualnych gospodarstwach rolniczych-koncepcja i skutki (Income tax in individual farms – concept and results). *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej* 1: 60-77.
- Wasilewski Mirosław, Marzena Ganc. 2012. Funkcjonowanie systemu podatkowego w rolnictwie oraz propozycje zmian w opinii rolników indywidualnych (Taxation in agriculture and proposed changes in the opinion of private farmers), *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia* 689: 725-733.

Summary

The paper presents the opinion of farmers on the possible changes in the agricultural tax system. Attention was drawn to the expected positive changes and farmers' concerns following the introduction of income tax in agriculture. The research shows that almost 40% of respondents positively evaluated the above proposal, and about one-third of them claimed that the taxation of agricultural activities will be very unfavourable for farmers. Following the changes, farmers are concerned about complicated tax settlements, penalties for irregularities in settlements and frequent inspections from the tax authorities. Approximately 40% of the respondents felt that any changes will affect the increase of the current tax burden on farms in Poland. 45 and 30% of the respondents, however, predicted that the above change may contribute to an increase in investments and overall development of farms.

Adres do korespondencji
 dr inż. Joanna Pawlak (orcid.org/0000-0002-1670-5043)
 dr inż. Dariusz Paszko (orcid.org/0000-0002-2140-5029)
 dr inż. Wioletta Wróblewska (orcid.org/0000-0002-8454-9118)
 Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
 Katedra Zarządzania i Marketingu
 ul. B. Dobrzańskiego 37, 20-068 Lublin, tel. (81) 524 71 61
 e-mail: joanna.pawlak@up.lublin.pl,
 dariusz.paszko@up.lublin.pl,
 wioletta.wrablewska@up.lublin.pl